

Naši katehetje prakticirajo skoro na vseh šolah tako — so tudi izjeme, a redke! — da imajo le 1, reci eno uro na teden verouk na kranjskih ponavljalnih šolah. In da si prihranijo eno uro, zmečejo v en razred vso ponavljalno šolo, to je dečke in deklice. Pri tem pouku torej itak ne pridejo v poštev oni tehtni vzroki, ki jih navaja naša višja šolska oblast v ponavljalni šoli pri pouku, ki ga podaja učitelj.

Država v državi!

Spominjamo se še, da nekaj let sem že opozarjajo naši c. kr. okrajni šolski nadzorniki na to točko podrejene nadučitelje pri uradnih okrajnih učiteljskih skupščinah. In tudi letos je bilo to vprašanje predmet pri vseh okrajnih učiteljskih skupščinah več ali manj zanimivim debatam. — A prepričani smo v dno svoje učiteljske duše, da je ta zadeva še ravnostam, kjer je bila pred letom ali pa še prej.

Kateheti poučujejo skupno — dečke in deklice — skoro po vseh šolah kranjske vojvodine v ponavljalni šoli po eno uro na teden.

Država v državi!

Ker vemo, da naši c. kr. okrajni šolski nadzorniki, ti varuhi šolskih zakonov, ne bodo prav nič ukrenili zoper to zlorabo obstoječih zakonov in to zaradi prav lahko umljivih razlogov, ki jih sedaj ravno nočemo navajati, pozivljamo c. kr. deželni šolski svet v Ljubljani, da izda odredbo ne le vsem katehetom, temveč tudi knezoškofijskemu ordinarijatu, da morajo kateheti poučevati v ponavljalni šoli ne eno uro verouka, temveč dve uri tedensko, dečke posebej, deklice posebej.

Čudom se pa čudimo prevzvišenemu knezoškofu ljubljanskemu, da trpi med svojim svečeništvom tako zanemarjanje izpolnjevanja predpisanih dolžnosti.

Prevzvišeni! Ali ni škoda izgubljati toliko dragocenega časa, ki se lahko tako uspešno porabi za razlaganje onih neovrgljivih resnic, ki nam pokažejo pot, ki nas privede nazaj h „Kristusu kralju“?!

Spomini na Belgrad.

Prijatelju in pobratimu Jovanu P. Jovanoviću posvetil — a.

IV.

Slovenski izletniki smo uživali v Belgradu pravo slovansko gostoljubnost. — Ne pretiravam prav nič, ako poudarjam, da so nas srbski tovariši nosili takorekoč na rokah. In duša vsej tej gostoljubnosti je bil naš iskreni prijatelj in tovariš Jovan P. Jovanović, učitelj, urednik in mestni odbornik v Kragujevcu.

Iz dolžnosti in hvaležnosti bi mu moral posvetiti vsaj en odlomek teh svojih spominov, a ker poznam njegov skromni značaj in njegovo zlato srce, opuščam to s pripombo, da je ravno Jovan P. Jovanović — ne pretiravam prav nič — najiskrenejši prijatelj Slovencev, izvrsten poznavatelj slovenskih odnosov in najgorečnejši in najidealnejši zagovornik slovensko-srbske vzajemnosti. Najlepši dokaz tej trditvi je podal g. Danilo v podlistku „Slov. Naroda“, piše o vtiskih s slovanskega juga povodom gostovanja slovenskih igralcev.

Svoje stalno omizje smo imeli v Belgradu v restavraciji „Pri ruskem carju“. — Restavracija je vredna vsega priporočila. — In ravno to omizje je tvorilo pravo pravcato jugoslovansko republiko „en miniatur“. Zastopan je bil tu vedno ves slovanski jug po svojih odposlancih. — V našo „republiko“ je prihitel Bulgar tovariš D. Gračarov iz Plovdiva; ogrski Srb Mlajdan se

Sklepno le še to-le: Ako ne bo zadostoval ta članek, priobčimo v kratkem imena vseh onih šol, kjer ne izpolnjujejo v začetku citiranega zakona.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca vinotoka 1906 K 210.959.87.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Imenovanja na kranjskih srednjih šolah.

Na tem polju vladajo turške razmere, kakor kažejo zopet imenovanja letošnjih počitnic. V Kočevju je bilo razpisano mesto začasnega učitelja za prirodopis in matematiko. Na Kranjskem smo imeli takrat tri izprašane slovenske suplente za to skupino; človek bi torej mislil, da dobi to mesto domačin, tembolj, ker je v Kočevju mnogo slovenskih dijakov, katerim dobro dé, če se jim v prvem letu katera beseda pove slovenski. Nadalje mi sicer ne priznavamo posestne teorije, če ta posest bazira na krivici; toda čudno je, da so posestni teoretiki, ki so takoj pri roki, če gre za kakšno nemško posest, tukaj popolnoma pozabili, da to učiteljsko mesto zavzema Slovenec, da bi torej njegov začasni namestnik tudi moral biti Slovenec. Deželni šolski svet je baje tudi sestavil popolnoma slovenski terno.

Toda kaj se zgodi na Dunaju! Imenovali so tja Nemca, ki je bil prej na privatnem zavodu, prezrli pa so Slovence, ki so dozdaj službovali kot suplente na državnih zavodih. In sicer so to napravili jako premeteno. Prvega Slovenca, ki ima

nam je pridružil zaradi onega notranjega „inštinkta“, ki pravi, da se sorodna srca najprej najdejo. Hrvati so poslali tu sem svoje korenine: profesorja Tokanca, znanega urednika mladinskega lista „Smilja“; tovariš M. Pejnović, prefekt učiteljskega internata, nam je svedočil s svojo navzočnostjo, da smo lahko brez skrbi zaradi prenočišč, če dojdemo v Zagreb — njegove pernice so nam na razpolago; zvest pristaš nam je bil znani hrvaški pisatelj-tovariš Janko Leskovar, ki je prihitel naravnost s svojega potovanja po Nemškem v našo sredo; a predsednikom naše „republike“ smo si izbrali našega Davorina Trstenjaka, hoteč tu posnemati nekdanje moslemine, da je poturica hujši od Turka. — A Slovenci smo rešili to „republiko“ one sramote, da niso mogle reči obmejne države, da nismo ljudje, zakaj dali smo tej „republiko“ dve Slovenki, tako častni reprezentantini naših deklet, da sta si pridobili hipoma nabroj sre in častno ime „balkanska zvezda“ in „balkanska roža“. In vesoljno srbsko učiteljstvo se je povsem zadovoljilo s temi imeni vedoč, da „nomen est omen“. —

In to omizje je bilo nekako torišče teh dnevov; živeli smo tu življenju, ki nam ostane trajno v spominu.

Kadarkoli smo se zbrali v omenjeni restavraciji, se je vedno nabralo okrog ostalih miz prostranega salona polno učiteljstva in mnogo odličnega belgrajskega občinstva. — In kmalu je sledila napitnica napitnici. Slovenci smo bili vedno in povsod predmet najsrčnejših ovacij.

profesorski izpit že od l. 1902., seveda niso mogli prezreti. Zato so ga imenovali že prej (1. sept. t. l.) na c. kr. II. državno gimnazijo v Ljubljano. Z imenovanjem v Kočevje pa so čakali še cel teden, do 8. septembra. Zakaj se ni moglo imenovanje v Kočevje izvršiti obenem z drugimi srednješolskimi imenovanji že 1. septembra? Saj je vendar kočevsko mesto bilo razpisano že od 31. julija t. l. Toda namen je prozoren: prvi prosilec se je moral odpraviti, ker je bil najstarejši, ko pa je on preskrbljen, pa hajdi z Nemcem v Kočevje!

Da bi naši domačini bili nameščeni na zavodih izven slovenske zemlje, je popolnoma izključeno, kakor je pokazala gonja proti ubogemu suplentu v Celoveu. Na Kranjskem pa tudi ne dobe stalne službe, kakor kaže slučaj Kočevje.*) Kaj torej naj store ti suplenti in žalibog premnogi njihovi nasledniki na vseučilišču? Svetuje se jim, naj gredo za ljudskošolske učitelje. Na ta način imajo vsaj upanje, postati kdaj profesorji na učiteljskih!

Počestčenje Jožefa Travnja.

Dasi je bilo skrajno neugodno vreme, se je zbral dne 1. t. m. na ljubljanskem pokopališču pri Sv. Krištofu lep krog učiteljstva, da počasti spomin svojega dobrotnika, nadučitelja v pokoju Jožefa Travnja, ki mu je ob gomili v znak hvaležnosti postavilo spomenik „Deželno slov. učiteljsko društvo“.

Lepo je, da častimo svoje blage pokojnike, ki so bili vrli člani našega stanu. Med prvimi svojimi možmi smemo pa imenovati Jožefa Travnja, ki je pokazal dejansko svojo ljubezen do učiteljstva. Raznim učiteljskim društvom, ki tvorijo našo organizacijo, je zapustil vse svoje imetje, okrog 80.000 K. Zato ga po pravici nazivljemo prvega in doslej edinega mecenena slovenskega učiteljstva.

Pod vodstvom tovariša Pavla Gorjupa so zapeli ob grobu učitelji žalostinko „Usliši nas!“ — potem pa je v kratkih

*) Znano nam je, da je našim ljudem zaprta pot tudi v Dalmačijo, ker smatra deželni šolski nadzornik v Zadru Slovence za — Švabe. Tudi v te razmere bo treba posvetiti! Uredništvo.

Lep večer smo preživeli tu, ko sta nas obiskala „posrbljena“ Slovenca podpolkovnik Vukasović in nadinžiner I. Roš s svojima ženama. Mnogo, mnogo smo si imeli povedati iz svoje domovine. In pridružil se nam je tudi litijski rojak dr. Tr. ki je ravno tiste dneve pohajal po slovanskem jugu. Slišal je, da smo tu, iskal nas je — in našel. Da ni manjkalo napitnic, je umevno, a preznačilna je bila napitnica, ki jo je v pozdrav Slovincem izgovoril g. Vukasović. Besede ki so prihajale iz njegovega srca, so pač kazale, da si šteje v ponos in srečo, biti svoboden sin svobodne Srbije . . .

Nista bila ta dva edina odlična moža, ki sta prišla v našo „republiko“; počastilo nas je še mnogo, mnogo odličnjakov. Imeli smo čast občudovati v istini demokratsko vedenje mnogih višjih častnikov „narodne vojske“, katerih imena navajati bi bilo preobširno; v naši sredini smo pozdravili tudi dva ministra, namreč naučnega ministra Andro Nikolića in Kosto Stojanovića, poljedelskega ministra.

Kako preprosto, neprisiljeno domače sta se vedla omenjena dostojanstvenika, priča sledeči dogodek. Ko je prišel poljedelski minister v naš krog, slučajno še ni bilo tovariša Ml. pri mizi. Prišedši pa pozneje med nas, sede nevede poleg ministra. Kmalu sta bila v razgovoru, in sicer v tako živahnem, da sta se pozabila predstaviti drug drugemu. Slednjič ponudi tovariš Ml. ministru v podpis svoj „notes“, kamor je zbiral podpise vseh onih, s katerimi je prišel tiste dneve v dotiko. Podpis je prejel,

besedah tovariš E. Gangl očrtal življenje in delovanje pokojnikovo, rekoč:

„Takrat, ko je umrl naš prijatelj, tovariš in dobrotnik, mi ni bilo mogoče prihiteti k njegovemu odprtemu grobu, da bi mu izpregovoril v slovo, kakor je bila njegova poslednja želja. Oddolžujem se mu pa danes, ko smo se zbrali tu, da počastimo njegov spomin.“

Kadarkoli odmrje član našega stanu, se nam vselej stisne srce v bolesi, ker umrje z vsakim pravim učiteljem našemu narodu najboljši in najnesebičnejši prijatelj. V naših vrstah se odpre praznosta, ki jo čutimo tem bridkeje, čim plemenitejši in boljši je bil tisti, ki ga je dohitela smrt.

In on, ki ga imamo sedaj v mislih — ali ni bil plemenit v mišljenju in dober v dejanjih? Dolgo vrsto let se je zbirala okolo njega mladina in prihajal je k njemu odrasli svet — obema je bil prijatelj, učitelj in svetovalec, od vseh ljubljani in spoštovan. Svoje naloge je umel izvrševati tako, da je priklepil ljudstvo nase. Ljubezen njegovega srca, ki je z enako dobroto objemala vso okolico, je zopet zbujała ljubezen. V vsestranskem zaupanju je temeljila moč njegovega ugleda; vsi so cenili ljubeznivega moža, ki je živel in delal za tiste, ki ga je v njih sredo postavil njegov poklic.

Bil pa ni povsod in vselej z vsem srcem vdan samo svojemu ljudstvu, ki ga je vzgajal in učil, ampak bil je tudi naš! Naš je bil z vsako svojo mislijo, z vsako svojo željo. Kadarkoli smo se shajali, da se razgovorimo o svojih stanovskih zadevah, da si pomagamo v težkem položaju in zanamcem priborimo boljše čase, je prišel v našo sredo. Z živim zanimanjem je gledal veselo rast naše organizacije. In ko ga je že trla bolezen, ni ostajal doma, nego je prihajal med nas, da se poživi ob krepkem gibanju, ki je zedinilo naše vrste v odločnem boju za stanovske interese, za čast in ugled slovenskega učiteljstva. Na mnogobrojnih naših shodih in zborovanjih je bil naš prijatelj prisoten, da izpriča svojo stanovsko zavednost. Stal je vedno v prvi vrsti med tistimi čestitljivimi našimi osivelimi prijatelji in tovariši, ki so ohranili v trudnih in starih letih mlado in zdravo srce. In zato nam je žal, da je z njim legel v grob star bojev-

a ker minister ni pristavil svojemu podpisu značaja, ga je tovariš Ml. prav naivno vprašal, kje službuje. Ravnodušno mu je le-ta odgovoril, da ravno sedaj opravlja posel poljedeljskega ministra. — — —

Večna škoda, da nisem imel takrat fotografičnega aparata s seboj. Posnetek tovariševega obraza bi postal zgodovinske vrednosti.

Tovariša T. in L., ki drugače nista kadilca, sta trdila, da minister kadi posebne vrste cigaret. — — —

V tej „republiko“ je vladala popolna jezikovna enakopravnost; umevno je, da smo tu pač malo, malo upoštevali avstrijski § 19., ki menda govori, da ima le nemščina veljavo enakopravnosti. — — — Vsak je govoril v onem jeziku, ki mu ga je mati narava podarila. „Švabščino“ smo pustili v Zemunu. Ino umevali smo se popolnoma.

V trajen spomin tem zgodovinskim dnem, namreč zgodovine učiteljskega življenja, moramo pa konstatovati, da se vse te dni, bodisi v zasebnem kakor tudi javnem občevaranju, ni izpregovorila ni ena nemška beseda, pojav, ki govori cele folijante.

In to je treba pribiti!

Zadnje dneve smo pričeli štiritje, to je „balkanska zvezda“ in „balkanska roža“ kakor tudi midva s tovarišem G., malo na srbsko „eikati“, a tovariša L. in T. sta pa ostala tako trdosrčna Slovenca, da se nista premaknila ni za las s svojega